

Doctrina ratio red- dita.

men iudicem non esse vt improbabile reprobandum. Idem autem viam hanc exonerandis con-

Assertio 2. circa labo- rantes in texturino.

20 Dico secundò obligationem esse compertam, vnde merces labori iusta soluenda. Neque locus compositioni, quia explorari facile pos-

Assertio 3. circa §. 9.

21 Dico terciò. Rationem esse claram ob fraudatam etiam mercedem: & præterea ob de-

Assertio 4. circa §. 10.

Ex causa mortis que obligatio restitutio- nis.

Dico quartò non posse dubitari. Vbi & obligatio esse potest grauissima, si Indi ad prædicta compulsi, in regionibus illis moriantur, & vxores, ac filios, atque aliquando parentes etiam relin-

alios, obligationem restitutionis, qui causa est mortis, incurrit: non quia specialis causa circa modum, sed ex damnificatione; vnde quomocumque accidat, tale onus incumbit. Pro quo P. Molina Diss. 33. & alij adducti à citato Cardinali n. 29. Idem circa quintum

Assertio 5. circa §. 11.

22 Dico quintò: non videtur esse obligationem restitutionis, quia impeditio prædicta, ex qua Indorum diminutio, est causa valde remota damnorum, de quibus ibi. Quando autem causa tales sunt, non videtur restitutionis obligatio sub-

Ex causa remota dicitur non sub- esse obliga- tionem ra- tionem ra- tionem ra-

Assertio 6. circa §. 12.

23 Dico sexto: non esse rationem dubitandi, si nullum laboris pretium tribuatur pro confectioe & venditione; & laboris quidem inuoluntarij, ac defatigationis pleni. Est insuper lucrum cessans, quia sic laborans sibi poterat vilius laborare, vnde & addendū ex eo titulo. Quia verò non semper vendendi opportunitas esse so-

Assertio 7. circa §. 13. & 16.

24 Dico septimò: obligationem esse manifestam, nec solum ad restituendum quod ex pretij habetur excessu, sed etiam genus illud captiuitatis debet pretio compensari: sicut enim seruus pretio æstimabilis est, ita & genus quodlibet feruitutis quale hic dispicitur, cum nequeant miselli inde exire, & si id attentent, magnā suā molestiā, & seruili tractatione ab intento reuocantur. Nihil autem ita legibus Regum nostrorum cautum, quā vt Indi in suā libertate plenissimè conferuentur, de quo diximus Tit. 1. cap. 11. Circa octauum tandem

Assertio 8. circa §. 14. & 15.

Dico octauò, statim restitutionis onus apparere, & philosophandum iuxta dicta: nam & merces plenè soluenda, lucra cessantia compensanda: si mors ex cæli intemperie obtigerit, iam circa Quartum dictum & iuxta resolutiones istas in aliis est conscientie oneribus, si de illis deponendis agatur, discurrendum. Quod vtiā sic eueniat vel paucis, vel paucissimis, non quidem cum Zachæo reddentibus quadruplum, si quid aliquem defraudarunt; hoc enim quis speret in presenti seculo nequam, sed vel tantundem, sine quo omne pondus, & circumstantis peccatum, neque in hoc sæculo, neque in futuro, currentibus licet sæculorum sæculis, dimittendum. Prò miseram & lamentabilem cæcitatē, sic lucris hæere caducis, vt æterni regni cum tormentorum auctario fiat numquam reparanda iactura. Sed alia eorum onera persequamur.

Galat. 1. v. 4. Hebr. 12. v. 1.

CAPVT IV.

Quædam alia Indicorum Prætorum conscientie onera percurruntur.

De negotiantibus pecunia Regia, & Parochiorum stipendia reparandis.

25 Grauißimum certè illud, Regiā pecuniā ex tributis collectā, & in arcis pro eo deputatis, iuxta legum præscripta, reponendā, ad contractus vti. Quod quidem honestari nequit ex quocumque prætextu, sicut de Regiis Officialibus dictum Tit. præced. Cap. 2. Non esse autem restituendi obligationem, dictum ibidem: pro quo & videri potest Card. Lugo Tomo 1. de Iustitia Disp. 17. num. 49. Cui aliud annexum est, Parochis scilicet stipendia opportunè non solui, quæ cum tributis, & veluti eorum portio, ad hunc, qui primus dicitur, effectum, exiguntur. In quo quidem grauius peccant, iuxta receptissimam doctrinam, cum sit notabilis dilatio solutionis; & licet Parochi conuicere soleant, id certè inuiti præstant, neque ad suprema tribuna-

Vt peccat in locum tenentium resigna- tions.

Eorum officium vendi non possit.

26 In eo insuper eorum grauantur conscientie, quod locum tenentes sine personarum delectu constituunt, solo maioris pretij interueniente respectu: vnde accidit vt Indorum vexationes accrescant prauorum hominum potestate. Et quidem tales Vicarij constitui nequeunt, nisi necessitas, aut magna utilitas vigeat, quæ ad Indos spectet, pro meliore ipsorum gubernatione: cum manifestum sit multiplicatis iudicijs, Indorum etiam multiplicari molestias, qui vix possunt vnus Prætoris super capita impositi onus sustinere. Deinde si tales locum tenentes immites, auari, & lassui homines sint, nihil est aliud eos in regimine isto constitui, quā lupum regendis ouibus applicari. Vnde peculiaribus legibus cautum est, ne in oppidis Indorum locum tenentes sint, de quibus Curia Philippica pag. 19. num. 7. Præterquam quod talia officia vendi nequeunt, nisi à Rege. Cum enim Regio nomine iustitiam administrant, & sic virgam Regiam portent, ac titulum accipiant, dum per Regias habentes vices approbantur, eorum officium vendi nequit, sicut neque alia, de quibus dictum Tit. 3. Cap. 5. & ita tenet P. Thomas Sancius Tomo 1. Consiliorum Lib. 2. Cap. 1. Dub. 38. num. 19. Videndus etiam P. Lessius Lib. 2. Cap. 32. num. 29. & Remigius Tract. 5. circa Octauum Præceptum. in examine Prætorum. num. 9. & licet P. Sancius addat. num. 20. quod si Prætor committat alicui actum, quem per se exercere potuisset, de diuidendo luero possit cum eo pacisci, vt cum Alguacellis de parte executionem, quia ius habet ad totum lucrum, & sic nulli facit iniuriam parte

illius reseruatā, vt docet Aragon. 22. quest. 63. art. 3. sub finem. & Recentiores alij dicentes sic esse vsu receptum, & in Regio Castellæ Senatu circa hoc dissimulari, licet contrarium legi sit, quæ prohibet locare directè, aut indirectè: quod nec ipse P. Sancius admittit, quidquid dicat Auiles: quia hoc non est genus locationis, sed commissio actus, quem per se posset Prætor exerce- re. Licet inquam hoc ita sit, in casu nostro alia est ratio, quia respectu officij talis nulla est pro venditione facultas, neque Regis aut aliorum vices eius gerentium dissimulatio: plenaque iustitiæ administratio, & non specialis commissio, vt duo videantur esse Prætores, vnde est ratio discriminis manifesta. Quod si pura esset commissio respectu actus à Præatore factibilis, non esset necessarius titulus. Ex quo fit officium tale vendi non posse, sicut neque posset quis officium Prætoris vendere sine Regiā facultate. Et quidem si venditio officiorum talium esset licita, non deberet Rex salarium assignare Prætoribus, quia ex talibus venditionibus plus certè possent acquirere ad suam sustentationem, quā ex salario ipsi obueniat: vnde immeritò grauarentur Vasalli ad contributiones pro tali effectu perpetuas.

An ex venditione oriatur obligatio restitutio- nis. Et pro parte as- firmante funda- menta.

27 Videtur autem restitutionis onus instare: cum enim vendant id, quod non est suum, sed Regis, ad hunc debet emolumentum tale pertinere: nec enim est fructus industria, sed rei ipsius, officij nempe: fructus autem rei ad dominum pertinent, iuxta communem Doctorum innixam Iuri sententiam, §. Is verò. Insit. de rerum diuisione. Hinc qui torquem alienam locauit, aut equum &c. ad restitutionem tenetur, vt videri potest apud P. Lessium Lib. 2. Cap. 12. n. 114. P. Becanum Quest. 31. de Restitutione. & Bonacina Tomo 2. Disp. 1. de restitutione. Quest. 3. Puncto. ult. §. 1. num. 4. qui plures alios adducit. Nec valet si dicatur Regem non venditurum talia officia: quia eo stante obligatio est eadem, vt videri apud Citatos potest, & apud Card. Lugo Tomo 1. Disp. 17. num. 59. iuncto num. 50. propter eandem rationem. Neque item si dicatur turpem esse venditionem: nam & fructus sic perceptos restituendos bene ostendit citatus Cardinalis. num. 56. & 58. cum P. Tomā Sanctio Lib. 2. Operis moralis Cap. 23. n. 102.

Negotia re proba- bilis propo- nitur, iuxta re- ceptas do- ctinas.

28 Nihilominus onus hoc non videtur illis vt omnino certum imponendum: excusari enim possunt ex eo quod Rex talia emolumenta non curet, nec de illis sit lex. Quā ratione Diana Parte 2. Tract. 17. Resolut. 50. excusandum censet Rusticum, qui subreptum à se mulum hominis prædiuitis per multos annos locauit. Quod ex P. Lessio haufit. num. 114. citato. Tum etiam quia probabile est non esse obligationem restitutionis, quando dominus rem non erat locaturus, vel ad fructum quomodolibet ferendum applicaturus: ex hoc enim nihil minus habet, quā esset, si res vacaret, habiturus. Pro quo, Auctores apud Citatos occurrunt. Item, quia non planè apparet emolumentum dictum ad industriam non spectare, quia neque rei naturalis est neque artificialis, sed officij, de quo leges non loquuntur: & saltem dici potest, ad extraordinariam industriam pertinere, iuxta doctrinam